

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN KÄSITE- HISTORIAA

AIKUISTEN SOSIAALINEN KUNTOUTUS NYT

6.6.2022 Helsinki

***Aulikki Kananoja
ylisosiaalineuvos***

KUNTOUTUKSEN KANSAINVÄLINEN JÄSENTYMINEN

- *Kansainvälinen kuntoutusjärjestö (Rehabilitation International RI) oli aikaisemmin jäsentänyt kuntoutustoiminnan kokonaisuuden lääkinälliseen, ammatilliseen ja kasvatukselliseen kuntoutukseen.*
- *1970-luvulla näytti tarpeelliselta jäsentää sosiaalinen ulottuvuus omaksi osaluokseksi. Käsitettä tarkasteltiin ensi sijassa vammaisten henkilöiden näkökulmasta.*
- *Järjestö nimitti Vakuutusalan kuntouttamiskeskukseen (VKK) kuntouttamisjohtaja Veikko Niemen sosiaalisen kuntoutuksen jaoston puheenjohtajaksi. Niemi kokosi asiantuntijoita pohtimaan sosiaalisen kuntoutuksen sisältöä.*
- *Messilän seminaari vuonna 1973 työsti sisältöä eri näkökulmista. Sisällön jäsentäminen jatkui asiantuntijoiden ryhmässä.*
- *Olin mukana käsitteen pohdinnoissa, koska olin VKK:n palveluksessa ja lisäksi RI:n Suomen toimikunnan sihteeri (luottamustehtävä).*

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN ULOTTUVUUKSIA 1970- JA 1980-LUVUN KESKUSTELUSSA

- ***Keskustelu Messilässä oli aivoriihimäistä eri ulottuvuuksien kartoitusta. Seuraavia lähestymistapoja ja käsitteitä nousi esiin:***
- ***Ympäristöllinen ja yhteiskunnallinen ulottuvuus – esim. asumisen, liikkumisen, asenteiden, tietoympäristöjen esteettömyys, sosiaaliturva, palvelurakenteet, työelämä (1970-luvulla esteettömyys oli vielä uusi asia)***
- ***Yhteisöllinen ulottuvuus – ihmissuhteet, yhteisösuhteet, osallisuus, vertaisverkostot***
- ***Yksilöllinen ulottuvuus – sosiaalinen toimintakyky, psykososiaaliset edellytykset, tiedolliset edellytykset, vammaisuuteen tottumisen prosessi***
- ***Keskustelua käytiin myös siitä, onko sosiaalinen kuntoutus eräänlainen kattokäsite ja sen alle voitaisiin koota sosiaalihuollon ja vammaishuollon yleisiä ja erityispalveluja. Vai onko se jäännöserä, joka ei sisälly lääkinnällisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen määrittelyihin.***
- ***Itse olin mukana vain käsitteen määrittelyprosessin alkuvaiheessa, koska vaihdoin 1982 työpaikkaa kuntoutusalalta sosiaalityön opettajaksi.***

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN SOVELLUTUSALA ON LAAJENTUNUT

- *Sosiaalisen kuntoutuksen sisältö ja sovellutusalue ovat laajentuneet 1970-luvun jälkeen vammaispalvelujen ulkopuolelle*
- *Missä tahdissa laajempi soveltaminen muihin kuin vammaisiin henkilöihin on tapahtunut, ei liene tutkittua tietoa.*
- *Kehitys on osoittanut käsitteen sopivan hyvin myös sosiaalityön lähestymistavaksi ja menetelmäksi.*

SOSIAALINEN KUNTOUTUS SOSIAALIHUOLLOSSA

ESIMERKKINÄ HELSINGIN SOSIAALI-TYKO-KURSSIT

- *Helsingin sosiaalivirasto järjesti vuosina 1988 – 2000 yhdessä silloisen Helsingin työvoimatoimiston ja Amiedun kanssa ns. sosiaali-tykokursseja monien sosiaalisten ongelmien kuormittamille pitkäaikaistyöttömille ihmisille.*
- *Kurssien yhteydessä ei vielä puhuttu sosiaalisesta kuntoutuksesta, vaan aktivoivasta sosiaalityöstä, mutta kurssien sisältö vastaa hyvin käsitystäni sosiaalisesta kuntoutuksesta.*
- *Kursseja järjestettiin 20 ja niille osallistui 302 sosiaaliviraston pitkäaikaistyötöntä asiakasta; hakijoita oli yli 900 (kts. Kirsti Kuuselan raportti)*
- *Kurssin järjestämisen aloite tuli sosiaalityöntekijältä ja kurssien henkilöstöön kuului sosiaalityöntekijä.*

LÄHTEITÄ

Haimi, Tea & Kahilainen, Jaana (2012) Sosiaalisen kuntoutuksen käsitteen historiaa Suomessa. Kuntoutus 4/2012, 41 – 46.

Kananoja, Aulikki (2012) Sosiaalinen kuntoutus ja sosiaalihuollon uudistuksen suunta. Kuntoutus 4/2012, 35 -40.

Kananoja, Aulikki & Pentinmäki, Anni (1984) Sosiaalinen toimintakyky ja sen arviointi sosiaalityössä. Sosiaalityön Vuosikirja 1984. Helsinki, Sosiaalityöntekijäin Liitto. 96 - 109.

Kannasoja, Sirpa (2013) Nuorten sosiaalinen toimintakyky. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 484. Jyväskylä.

Kuntoutus-lehden nro 4/2012 on Sosiaalisen kuntoutuksen teemanumero.

Kuusela, Kirsti (2000) Raportti Helsingin sosiaalitoimen tyko-kurssitoiminnasta 1988 – 2000. Aktivoivan sosiaalityön uusia malleja etsimässä. Sosiaaliviraston julkaisusarja B 9/2000.

KIITOS

***HYVÄÄ JATKOA SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN
KEHITTÄMISELLE JA KEHITTÄJILLE!***